

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI DAN MIRA 2014.

BRATSTVO-
TEMELJ I PUT ZA MIR

1. U ovoj svojoj prvoj poruci za Svjetski dan mira želim uputiti svima, pojedincima i narodima želju za životom ispunjenim radošću i nadom. U srcu svakog muškarca i svake žene prebiva želja za puninom života, koji uključuje onu nezatamljivu čežnju za bratstvom, koja nas potiče prema zajedništvu s drugima i osposobljava nas da ih ne promatramo kao neprijatelje ili suparnike, već kao braću koju treba primiti i prihvatiti.

Bratstvo je bitna dimenzija čovjeka, koji je biće odnosâ. Živa svijest o toj relacionalnosti (povezanosti) potiče nas promatrati i postupati sa svakom osobom kao s pravom sestrom i pravim bratom; bez bratstva je nemoguće graditi pravedno društvo i postojan i trajni mir. Treba odmah podsjetiti da se bratstvo najprije uči u krilu obitelji, prije svega zahvaljujući nadasve odgovornim i komplementarnim ulogama svih njezinih članova, osobito oca i majke. Obitelj je izvor svakoga bratstva te samim tim i temelj i prvi put mira, jer bi, po svojem pozivu, trebala na svijet prenositi svoju ljubav.

Zbog sve većeg broja međupovezanosti i komunikacija kojim je ovaj svijet prožet sve smo snažnije svjesni jedinstva i zajedničkog određenja narodâ na zemlji. U povijesnoj dinamici, u različitosti narodâ, društava i kulturâ, vidimo sjeme poziva na oblikovanje jedne zajednice koju čine braća koja se uzajamno prihvaćaju i jedni za druge brinu. Ta se poziv međutim danas često niječe i ignorira u svijetu koji karakterizira "globalizacija ravnodušnosti" čija je posljedica ta da se polako

"navikavamo" na patnju drugoga, zatvarajući se u same sebe.

U mnogim dijelovima svijeta kao da nema kraja teškim kršenjima temeljnih ljudskih prava, poglavito prava na život i prava na vjersku slobodu. Tragična pojava trgovine ljudima, u kojoj beskrupulozni pojedinci u životu i očaju drugih ljudi vide priliku za zaradu, samo je jedan uznemirujući primjer toga kršenja. Oružanim se sukobima pridodaju manje vidljivi, ali zato ništa manje okrutni ratovi koji se vode na ekonomskom i financijskom polju s jednako razornim učincima po život, obitelj i poduzeća.

Globalizacija, kao što je istaknuo Benedikt XVI., nas približava jedne drugima, ali nas ne čini braćom (1). Usto, mnoge situacije nejednakosti, siromaštva i nepravde znak su ne samo dubokog pomanjkanja bratstva, već također odsutnosti jedne kulture solidarnosti. Nove ideologije, koje karakterizira rašireni individualizam, egocentrizam i materijalistički konzumerizam, slabe društvene veze, jačaju onaj mentalitet "odbacivanja" koji dovodi do prezira i napuštanja najslabijih, onih koje se smatra "beskorisnima". Tako je ljudski suživot sve više nalik nekom pragmatičnom i egoističnom do ut des (ja tebi, ti meni).

Istodobno, sasvim je jasno da suvremene etike ne mogu iznjedrili istinske veze bratstva, jer bratstvo koje se ne poziva na zajedničkog Oca kao svoj posljednji temelj, ne može opstati (2). Pravo bratstvo među ljudima pretpostavlja i zahtijeva transcendentno očinstvo.

Priznavanjem toga očinstva učvršćuje se bratstvo među ljudima: svaka osoba tada postaje "bližnji" koji se brine za drugoga.

"Gdje ti je brat" (Post 4, 9)

2. Da bismo bolje shvatili taj čovjekov poziv na bratstvo i bolje prepoznali prepreke koje stoje na putu njegova ostvarenja te otkrili putove za njihovo prevladavanje, od temeljne je važnosti pustiti da nas vodi Božji naum, koji je na izvrstan način predstavljen u Svetom pismu.

Prema biblijskom izvješću o postanku svijeta, svi ljudi potječu od zajedničkih roditelja, Adama i Eve, para kojeg je Bog stvorio na svoju sliku i priliku (usp. Post 1, 26), kojima su se rodili Kajin Abel. U povijesti te prve obitelji vidimo postanak društva, razvoj odnosâ između pojedinaca i narodâ.

Abel je pastir, Kajin zemljoradnik. Njihov duboki identitet, i ujedno njihov poziv, je da su braća, premda se razlikuju po djelatnosti i kulturi, da su povezani s Bogom i sa stvorenim svijetom. Ali Kajinovo ubojstvo Abela tragična je potvrda radikalnog odbacivanja poziva na bratstvo. Njihova povijest (usp. Post 4, 1-16) zorno pokazuje tešku zadaću na koju su svi ljudi pozvani, da žive u jedinstvu, da se brinu jedni za druge. Ne mogavši prihvatiti Božju naklonost Abelu, koji mu je ponudio prvine svoga stada – "Jahve milostivo pogleda na Abela i njegovu žrtvu, a na Kajina i žrtvu njegovu ni pogleda ne svrati" (Post 4, 4-5) – Kajin iz zavisti ubija Abela. Na taj način odbija smatrati Abela bratom, imati ispravan odnos prema njemu, živjeti u

Božjoj prisutnosti preuzimajući na sebe odgovornost da se brine i čuva drugoga. Na pitanje: "Gdje ti je brat?", kojim Bog od Kajina traži objašnjenje za ono što je učinio, ovaj uzvraća: "Ne znam... Zar sam ja čuvar brata svoga?" (Post 4, 9). Zatim, kaže nam Knjiga Postanka, "Kajin ode ispred lica Jahvina" (4, 16).

Trebamo se zapitati o dubokim razlozima koji su naveli Kajina da zanemari bratsku vezu i, ujedno, vezu uzajamnosti i zajedništva koja ga je povezivala s njegovim bratom Abelom. Sâm Bog prokazuje i spočitava Kajinu da je potpao pod utjecaj zla: "griješ ti je kao zvijer na pragu što na te vreba" (Post 4, 7), prezrevši Božji naum. Na taj je način osujetio svoj prvobitni poziv da bude dijete Božje i da živi bratstvo.

Povijest Kajina i Abela uči da ljudski rod nosi u sebi upisan poziv na bratstvo, ali također dramatičnu mogućnost izdaje tog poziva. Potvrđuju to svakodnevna djela sebičnosti, koja je u pozadini tolikih ratova i mnogih nepravdi: mnogi muškarci i žene umiru od ruku braće i sestara koja ih nisu promatrati promatrati kao takve, to jest kao bića stvorena za uzajamnost, za zajedništvo i za dar.

"A svi ste vi braća" (Mt 23,8)

3. Sâmo se od sebe javlja pitanje: hoće li muškarci i žene ovoga svijeta moći ikada potpuno odgovoriti na čežnju za bratstvom, koju je u njih utisnuo Bog Otac? Hoće li isključivo svojim silama uspjeti pobijediti ravnodušnost,

sebičnost i mržnju, prihvatiti legitimne razlike koje karakteriziraju braću i sestre?

Prafrazirajući riječi Gospodina Isusa možemo ovako sažeti odgovor koji nam on daje: budući da imate samo jednog Oca, koji je Bog, vi ste svi braća (usp. Mt 23, 8-9). Korijen bratstva je sadržan u Božjem očinstvu. Nije riječ o općenitom, neodređenom i povijesno nedjelotvornom očinstvu, već o osobnoj, točno određenoj i izvanrednoj konkretnoj Božjoj ljubavi prema svakom čovjeku (usp. Mt 6, 25-30). To je, dakle, očinstvo koje stvarno rađa bratstvom, jer Božja ljubav, kada je prihvaćena, postaje najvrsnije sredstvo preobrazbe života i odnosâ s drugim, otvarajući ljude solidarnosti i istinskom dijeljenju s drugima.

Na osobit način, ljudsko je bratstvo dobilo novi zamah u i od Isusa Krista njegovom smrću i uskrsnućem. Križ je definitivno "mjesto" ustanovljenja bratstva, koje ljudi nisu kadri iznjedriti sami. Isus Krist, koji je preuzeo na sebe ljudsku narav da je otkupi, ljubeći Oca sve do smrti, smrti na križu (usp. Fil 2,8), uskrsnućem nas je učinio novim čovjekom, u punom zajedništvu s Očevom voljom, s njegovim naumom, koji obuhvaća puno ostvarenje poziva na bratstvo.

Isus od samog početka prihvaća Očev naum, priznajući mu primat nad svim drugim. Ali Krist, svojim predanjem smrti iz ljubavi prema Ocu, postaje novo i konačno počelo svih nas; mi smo pozvani uzajamno se prepoznavati u njemu kao braća i sestre jer smo djeca istoga Oca. On je

sâm Savez, osobni prostor pomirenja čovjeka s Bogom i jednih s drugima poput braće i sestara. U Isusovoj smrti na križu je jednom zauvijek dokončana podjela među narodima, između naroda Saveza i naroda poganâ, lišenog nade jer sve do tada nisu bili dionici obećanjâ saveza. Kao što se može pročitati u Poslanici Efežanima, Isus Krist u sebi pomiruje sve ljude. On je mir, jer je od dva naroda sazdao jednog, srušivši pregradu razdvojnici, odnosno neprijateljstvo. On je stvorio u sebi jedan narod, jednog čovjeka, jedan ljudski rod (usp. 2, 14-16).

Svaki koji prihvaća Kristov život i živi u njemu, priznaje Boga Ocem i potpuno se predaje njemu, ljubeći ga iznad svega. Pomireni čovjek vidi u Bogu Oca sviju i, kao posljedica toga, potaknut je živjeti bratstvo otvoreno svima. U Kristu, drugog se prihvaća i ljubi kao Božjeg sina ili kćer, kao brata ili sestru, a ne kao tuđinca, a još manje kao suparnika ili čak neprijatelja. U Božjoj obitelji, gdje su svi sinovi istoga oca, i budući da su nacijepljeni na Krista, sinovi u Sinu, ne postoje životi s kojima se postupa kao s "otpadom". Svi uživaju jednako i nepovredivo dostojanstvo. Svi su ljubljeni od Boga, svi su otkupljeni krvlju Krista, umrlog na križu i uskrslog za svakog od nas. To je razlog zbog kojeg nitko ne smije ostati ravnodušan prema sudbini braće.

Bratstvo – temelj i put za mir

4. Nakon svega do sada rečenog, lako je shvatiti da je bratstvo temelj i put za mir. Socijalne enciklike mojih prethodnikâ pružaju vrijedan doprinos u tome smislu. Bilo

bi dovoljno spomenuti definicije mira iz enciklike *Populorum progressio* Pavla VI. ili pak enciklike *Sollicitudo rei socialis* Ivana Pavla II. Iz prve doznajemo da je cjeloviti razvoj narodâ novo ime za mir (3), iz druge pak da je mir *opus solidaritatis* (4).

Pavao VI. kaže da se ne samo osobe, nego i narodi moraju susretati u jednom duhu bratstva. I objašnjava: "U tom uzajamnom razumijevanju i prijateljstvu, u tom svetom zajedništvu moramo se [...] prihvatiti posla oko izgradnje zajedničke budućnosti čovječanstva" (5). To je u prvom redu obaveza onih sretnijih i privilegiranijih. Njihove su dužnosti ukorijenjene u ljudskom i nadnaravnom bratstvu i očituju se pod tri aspekta: dužnost solidarnosti, koja zahtijeva da bogati narodi pomažu manje napredne; dužnost društvene pravednosti, koja zahtijeva preuređivanje odnosâ između snažnijih i slabijih naroda tako da budu pravedniji; dužnost univerzalne ljubavi, koja uključuje promicanje jednog humanijeg svijeta za sve, svijeta u kojem svako ima nešto dati i primiti, a da napredak jednih ne bude prepreka razvoju drugih (6).

Ako se, dakle, mir promatra kao *opus solidaritatis*, ne možemo ne priznati da je bratstvo njegov osnovni temelj. Mir, kaže Ivan Pavao II., je nedjeljivo dobro. Ili je dobro koje pripada svima ili je ničije dobro. Ono se može stvarno postići i uživati, kao najviša kvaliteta života i kao humaniji i održiviji razvoj, jedino ako su svi vođeni solidarnošću kao "čvrstom i postojanom odlučnošću zauzeti se za opće dobro" (7). To znači da se ljudi ne smiju voditi "željom za zaradom" ili "žeđi za moći". Treba imati raspoloživost "da

'izgubimo sebe' radi drugoga, umjesto da ga iskorištavamo [...] 'drugoga' – osobu, narod ili naciju – [ne smije se promatrati] kao neko sredstvo čiju radnu sposobnost i tjelesnu snagu treba iskoristiti uz nisku cijenu, i kad nam više ne koristi, onda ga ostaviti, nego kao nama 'sličnoga', kao našu 'pomoć'" (8).

Kršćanska solidarnost pretpostavlja da se bližnjega ljubi ne samo kao "ljudsko biće sa svim svojim pravima, biće koje je u svojoj srži jednako svima drugima, već on postaje živa slika Boga Oca, otkupljena krvlju Isusa Krista i podvrgnuta trajnom djelovanju Duha Svetoga" (9), kao još jednog brata ili sestru. Kao što je primijetio Ivan Pavao II. "tada će svijest o zajedničkom Božjem očinstvu, o bratstvu svih ljudi u Kristu, 'sinova u Sinu', o nazočnosti i životvornom djelovanju Duha Svetoga dati našem pogledu na svijet novi kriterij prosuđivanja" (10) i stubokom ga promijeniti.

Bratstvo – preduvjet za iskorjenjivanje siromaštva

5. U Caritas in veritate moj prethodnik je podsjetio svijet da je pomanjkanje bratstva među narodima i ljudima važan uzrok siromaštva (11). U mnogim društvima proživljavamo duboko siromaštvo odnosâ što je posljedica pomanjkanja čvrstih odnosâ u obitelji i zajednici. Sa zabrinutošću promatramo razne vrste nevoljâ, marginalizaciju, samoću i razne oblike patološke ovisnosti koji bilježe sve veći rast. Ta se vrsta siromaštva može pobijediti samo ponovnim otkrivanjem i vrednovanjem bratskih odnosâ u krilu

obitelji i zajednica, kroz dijeljenje radosti i žalosti, teškoća i uspjehâ koji su sastavni dio ljudskog života.

Povrh toga, ako s jedne strane uočavamo opadanje apsolutnog siromaštva, s druge ne možemo ne prepoznati ozbiljan porast relativnog siromaštva, to jest nejednakosti između osobâ i skupinâ koje zajedno žive na određenom području ili u određenom povijesno-kulturnom kontekstu. U tome smislu, potrebne su također djelotvorne politike koje će promicati načelo bratstva, jamčeći osobama – koje su jednake u svojem dostojanstvu i temeljnim pravima – pristup kapitalu, uslugama, odgojnim, zdravstvenim i tehnološkim resursima kako bi svaka osoba imala mogućnost izraziti i ostvariti svoj životni plan i mogla se razviti u punini kao osoba.

Uočava se također potreba za politikama koje će služiti ublažavanju prevelike neravnoteže u raspodjeli dohotka. Ne smijemo zaboraviti crkveno učenje o takozvanoj socijalnoj hipoteci, na temelju koje je dopušteno, kao što kaže sveti Toma Akvinski, i štoviše nužno "da čovjek posjeduje dobra" (12), a kada je riječ o njihovu korištenju da ih "posjeduje ne samo kao svoje vlasništvo nego i kao zajednička, u tom smislu što ona mogu koristiti ne samo njemu nego i drugima" (13).

Postoji, konačno, posljednji način promicanja bratstva – i samim tim pobjeđivanja siromaštva – koji mora biti u temelju svih ostalih. To je odvajanje od dobara onoga koji odlučuje živjeti umjerenim i bitnim načinom života, koji, dijeleći vlastita bogatstva, uspijeva na taj način iskusiti

bratsko zajedništvo s drugima. To je od temeljne važnosti za nasljedovanje Isusa Krista i da bismo bili istinski Kristovi vjernici. To nije samo slučaj s posvećenim osobama koje zavjetuju siromaštvo, već također s mnogim obiteljima i mnogim odgovornim građanima, koji čvrsto vjeruju da bratski odnos s bližnjima predstavlja najdragocjenije dobro.

Ponovno otkrivanje bratstva u ekonomiji

6. Teške financijske i ekonomske krize – koje svoj uzrok imaju u sve većem udaljavanju čovjeka od Boga i svoga bližnjega, u pohlepnoj težnji za materijalnim dobrima, s jedne strane, i osiromašenju odnosa među ljudima i u zajednici, s druge – mnoge su potaknuli da potraže zadovoljstvo, sreću i sigurnost u trošenju i zarađivanju izvan svih logika zdrave ekonomije. Već je 1979. Ivan Pavao II. postojanje "stvarne i osjetne opasnosti da, dok se u čovjekovoj vladavini nad svijetom čine ogromni napreci, on izgubi bitne konce iz ruku te vladavine i da na razne načine njegovo čovještvo bude podčinjeno ovome svijetu te da on sâm postane predmetom – često neprimjetnih – raznih oblika manipulacije kroz čitavu organizaciju zajedničkog života, kroz sistem proizvodnje i kroz pritisak sredstava društvene komunikacije" (14).

Niz ekonomskih kriza koje su zaredale jedna za drugom mora dovesti do preispitivanja modela ekonomskog razvoja i promjene u načinima života. Današnja kriza, usprkos tome što ima teške posljedice za ljudske živote, može nam biti također dragocjena prigoda za ponovno

otkrivanje vrijednosti mudrosti, umjerenosti, pravednosti i jakosti. Te nam kreposti mogu pomoći prevladati teške trenutke i ponovno otkriti bratske veze koje nas povezuju jedne s drugima, u dubokom uvjerenju da čovjek treba i da je sposoban za nešto više od maksimalizacije vlastitog pojedinačnog interesa. Te su kreposti osobito nužne za izgrađivanje i očuvanje društva u skladu s ljudskim dostojanstvom.

Bratstvo gasi rat

7. U godini koja je za nama mnoga su naša braća i sestre nastavila trpjeti iskustvo rata, koji predstavlja ozbiljnu i duboku ranu nanесenu bratstvu.

Mnogi se sukobi vode usred opće ravnodušnosti. Svima koji žive u krajevima u kojima oružja siju užas i razaranje, jamčim svoju osobnu i blizinu cijele Crkve. Ova potonja ima zadaću nositi Kristovu ljubav također bespomoćnim žrtvama zaboravljenih ratova molitvom za mir, služenjem ranjenima, gladnima, izbjeglicama, prognanicima i svima onima koji žive u strahu. Crkva isto tako diže svoj glas da do odgovornih osoba dopre vapaj boli napaćenih ljudi i da, zajedno s neprijateljstvom, prestanu sva zlostavljanja i kršenje temeljnih ljudskih prava (15).

Zbog toga želim uputiti snažni apel onima koji oružjem siju nasilje i smrt: u onima koje sada smatrate tek neprijateljem kojeg treba poraziti ponovno otkrijte svoga brata i zaustavite svoju ruku! Odrecite se puta oružja i idite ususret drugome s dijalogom, oproštenjem i pomirenjem da biste oko sebe gradili pravdu, povjerenje i nadu! "U vezi

s tim, jasno je da u životu narodâ oružani sukobi uvijek predstavljaju namjerno nijekanje svake moguće međunarodne sloge, stvarajući duboke podjele i otvorene rane koje ne zacjeljuju tako lako. Ratovi predstavljaju praktično odbacivanje zalaganja oko postizanje onih velikih ekonomskih i društvenih ciljeva koje si je postavila međunarodna zajednica" (16).

Ipak, sve dok je tako velika količina oružja u optjecaju kao što je to sada, moći će se uvijek naći nove izlike za otpočinjanje neprijateljstava. Zbog toga ponavljam svima apel mojih prethodnika za neširenje naoružanja i razoružanje, počevši od nuklearnog i kemijskog razoružanja.

Ne možemo ipak ne konstatirati da međunarodni sporazumi i nacionalni zakoni, premda su nužni i vrlo poželjni, nisu sami po sebi dovoljni da čovječanstvo zaštite od opasnosti oružanih sukobâ. Nužno je obraćenje srcâ koje će omogućiti svima da prepoznaju u drugome brata za kojeg se treba brinuti i s kojim treba zajedno raditi na izgradnji kvalitetnijeg života za sve. To je duh kojim su nadahnute mnogobrojne inicijative civilnog društva, uključujući vjerske organizacije, u promicanju mira. Izražavam svoju nadu da će svakodnevno zauzimanje svih nastaviti donositi ploda i da će u međunarodnom pravu doći do stvarne primjene prava na mir, kao temeljnog ljudskog prava i nužnog preduvjeta za ostvarivanje svih ostalih prava.

Korupcija i organizirani kriminal su prijetnja bratstvu

8. Obzor bratstva povezan je također s potrebom svakog brata i sestre da žive punim životom. Legitimne težnje ljudi, osobito kada je riječ o mladima, ne smiju se osujetiti ili povrijediti, niti se smije ljudima ukrasti nadu da će ih moći ostvariti. Ipak, tu se težnju ne smije miješati sa zloupotrebom moći. Naprotiv, ljudi se trebaju jedni s drugima natjecati u uzajamnom poštivanju (usp. Rim 12, 10). I u raspravama, koje predstavljaju nezaobilazan aspekt života, moramo uvijek imati na umu da smo braća i sestre i stoga učiti i sebe i druge da se bližnjega ne smije smatrati neprijateljem ili protivnikom kojeg treba ukloniti.

Bratstvo rađa socijalni mir jer stvara ravnotežu između slobode i pravednosti, između osobne odgovornosti i solidarnosti, između pojedinačnog i općeg dobra. Da bi sve to potpomogla, politička zajednica mora djelovati transparentno i odgovorno. Građani se moraju osjećati predstavljenima od javnih vlasti u poštivanju njihove slobode. Međutim, često se između građana i institucija uvlače jednostrani interesi koji izobličuju taj odnos, pridonoseći stvaranju trajnog ozračja sukoba.

Istinskim se duhom bratstva pobjeđuje individualnu sebičnost koja oduzima ljudima mogućnost da žive u slobodi i uzajamnom skladu. Ta se sebičnost u društvu razvija bilo u mnogim oblicima korupcije, koji su danas silno razgranati, bilo u obliku kriminalnih organizacija, od malih skupina pa do onih raširenih po čitavom svijetu. Te skupine ruše zakonitost i pravdu, pogađajući u samo srce dostojanstvo osobe. One teško vrijeđaju Boga, povrjeđuju

braću i nanose štetu stvorenom svijetu, to više ako imaju religijske konotacije.

Tu mislim na bolnu ranu droge, koja ubire profit prezirući ćudoredne i građanske zakone; na uništavanje prirodnih dobara i trenutno zagađenje; na tragediju iskorištavanja rada drugih osoba. Tu mislim također na nedopušteno trgovanjem novcem i na financijsku spekulaciju, koji često poprimaju obilježja grabeža i nanose štetu čitavim ekonomskim i društvenim sistemima, gurajući u siromaštvo milijune muškaraca i žena. Tu mislim na prostituciju koja svakoga dana kosi nevine žrtve, osobito među najmlađima kradući im budućnost; tu mislim na gnusnu trgovinu ljudima, na zločine i zlostavljanja usmjerene protiv maloljetnika, na užas ropstva koje još uvijek postoji u mnogim dijelovima svijeta, na često prešućenu tragediju migranata koji su često žrtve sramotne i protuzakonite manipulacije. Ivan XXIII. je u vezi s tim pisao: "Suživot koji se temelji samo na odnosima moći nije human. Daleko od toga da potiče, kao što bi to trebao, osobe da rastu i usavršavaju se, u takvom se suživotu vrši prisila nad njima i ograničava im se sloboda" (17). Čovjek se, međutim, može obratiti i ne treba nikada izgubiti nadu u mogućnost promijene svog života. Želim da to bude poruka nade i pouzdanja za sve, pa i za one koji su počinili okrutne zločine, jer Bog ne želi smrt grešnika, već da se obrati i živi (usp. Ez 18, 23).

U širem kontekstu ljudskog društva, imajući pred očima zločin i kaznu, ne možemo se ne sjetiti neljudskih uvjeta koji vladaju u mnogim zatvorima, gdje je zatvorenik često

sveden na subhuman položaj, gdje se krši njegovo ljudsko dostojanstvo i guši svaka volja i želja za rehabilitacijom. Crkva, najčešće u tišini, mnogo čini u tim sredinama. Pozivam i potičem sve da učine još više, u nadi da će napore koje na tome području poduzimaju mnogi hrabri muškarci i žene sve više, pravedno i pošteno, podupirati i građanske vlasti.

Bratstvo pomaže čuvati i njegovati prirodu

9. Ljudska je obitelj primila od Stvoritelja zajednički dar: prirodu. Kršćansko shvaćanje stvorenog svijeta uključuje pozitivan sud o dopustivosti zahvata na prirodi ako su oni korisni, uz uvjet da se djeluje odgovorno, što znači da se mora priznati onu "gramatiku" upisanu u prirodu i mudro koristiti dobra na korist sviju, poštujući ljepotu, svrhovitost i korisnost pojedinih živih bića i njihovu ulogu u ekosustavu. Ukratko, priroda je na našem raspolaganju i mi smo pozvani odgovorno njome upravljati. Međutim, često smo vođeni pohlepom i bahatošću vladanja, posjedovanja, manipuliranja i izrabljivanja; ne čuvamo prirodu, ne poštujemo je, ne smatramo je besplatnim darom kojeg treba čuvati i staviti u službi braći, uključujući buduće naraštaje. Poljoprivredni sektor, na poseban način, je primarni sektor proizvodnje s ključnim pozivom obrađivanja i čuvanja prirodnih dobara radi prehranjivanja čovječanstva. U vezi s tim, kontinuirana sramota gladi u svijetu potiče me da podijelim s vama pitanje: na koji način koristimo Zemljina prirodna dobra? Današnja društva moraju razmišljati o hijerarhiji prioriteta na koje je usmjerena proizvodnja. Naime, urgentna je dužnost da se

prirodna dobra koriste tako da nitko ne gladije. Postoje mnoge inicijative i moguća rješenja i ne ograničavaju se samo na povećanje proizvodnje. Poznato je da je trenutna proizvodnja dovoljna, a ipak milijuni ljudi trpe i umiru od gladi, i to predstavlja pravu sablazan. Nužno je dakle iznaći načine da svi mogu uživati plodove zemlje, ne samo zato da bi se izbjeglo širenje jaza između onih koji imaju i više no što trebaju i onih koji se moraju zadovoljiti mrvicama, već prije svega zato što to zahtijevaju pravednost, jednakost i poštivanje prema svakom ljudskom biću. U tome smislu, želim svima dozvati u svijest ono nužno univerzalno određenje dobara koje je jedno od stožernih načela socijalnog učenja Crkve. Poštivanje tog načela je bitni uvjet za olakšavanje stvarnog i jednakog pristupa onim bitnim dobrima koja svaki čovjek treba i na koje svi imaju pravo.

Zaključak

10. Bratstvo treba otkriti, ljubiti, iskusiti, naviještati i svjedočiti. Ali jedino ljubav koju daje Bog omogućuje nam prihvatiti i u punini živjeti bratstvo.

Nužni realizam politike i ekonomije ne smije se svesti na puke tehničke vještine i znanja lišena ideala gdje se ignorira čovjekovu vrhunaravnu dimenziju. Kada nedostaje te otvorenosti Bogu, svaka ljudska djelatnost postaje siromašnija i osobe se svodi na predmete koji se mogu izrabljivati. Tek kada prihvate kretati se u širokom prostoru koji toj otvorenosti omogućuje Onaj koji ljubi svakog muškarca i svaku ženu, politika i ekonomija će uspjeti postići onaj poredak i ustroj koji se temelji na

istinskom duhu bratske ljubavi i moći će biti djelatna sredstva cjelovitog ljudskog razvoja i mira.

Mi kršćani vjerujemo da smo svi u Crkvi udovi jednoga tijela, svi jedni drugima potrebni, jer je svakome od nas dana milost po mjeri Kristova dara, za zajedničko dobro (usp. Ef 4, 7.25; 1 Kor 12, 7). Krist je došao na svijet da nam donese Božju milost, to jest mogućnost dioništva u njegovu životu. To podrazumijeva uspostavu bratskih odnosa prožetih uzajamnošću, opraštanjem, potpunim sebedarjem, prema punini i dubini Božje ljubavi koju pruža ljudskom rodu. Onaj koji, kao Raspeti i Uskrsli, sve privlači sebi: "Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas tako i vi ljubite jedni druge. Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge" (Iv 13, 34-35). To je radosna vijest koja traži od svakog od nas da učinimo korak naprijed, koja nas potiče na neprolazno vršenje empatije, da slušamo drugoga dok govori o svojim trpljenjima i nadi, također onoga koji mi je najdalje, i da kročimo zahtjevnim putem one ljubavi koja se zna darivati i besplatno trošiti za dobro svakog brata i sestre.

Krist zahvaća čitavog čovjeka i ne želi da se itko izgubi: "Ta Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu" (Iv 3, 17). On pritom ne prisiljava nikoga da mu otvori vrata svoga srca i svoga uma: "najveći među vama neka bude kao najmlađi; i predstojnik kao poslužitelj", kaže Isus Krist, "ja sam posred vas kao onaj koji poslužuje" (Lk 22, 26-27). Svako djelovanje mora dakle biti označeno stavom služenja osobama, osobito onima

koje su najdalje i nepoznate. Služenje je duša onoga bratstva koje gradi mir.

Neka nam Marija, Isusova Majka, pomogne shvatiti i živjeti svakoga dana bratstvo koje izvire iz srca njezina Sina, da bismo donijeli mir svim ljudima na ovoj našoj voljenoj zemlji.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2013.

Bilješke

- (1) Usp. enc. Caritas in veritate (29. lipnja 2009.), 19: AAS 101 (2009), 654-655.
- (2) Usp. Franjo, Enc. Lumen fidei (29. lipnja 2013.), 54: AAS 105 (2013), 591-592.
- (3) Usp. Pavao VI., Enc. Populorum progressio (26. ožujka 1967.), 87: AAS 59 (1967), 299.
- (4) Usp. Ivan Pavao II., Enc. Sollicitudo rei socialis (30. prosinca 1987.), 39: AAS 80 (1988), 566-568.
- (5) Enc. Populorum progressio (26. ožujka 1967.), 43: AAS 59 (1967), 278-279).
- (6) Usp. isto, 44: AAS 59 (1967), 279.
- (7) Enc. Sollicitudo rei socialis (30. prosinca 1987.), 38: AAS 80 (1988), 566.
- (8) Isto, 38-39: AAS 80 (1988), 566-567.
- (9) Isto, 40: AAS 80 (1988), 569.
- (10) Isto.
- (11) Usp. Enc. Caritas in veritate (29. lipnja 2009.), 19: AAS 101 (2009), 654-655.
- (12) Summa Theologiae II-II, q. 66, art. 2.
- (13) Drugi vat. konc., Past. konst. o Crkvi u suvremenom svijetu Gaudium et spes, 69. Usp. Leon XIII., Enc. Rerum novarum (15. svibnja 1891.), 19: ASS 23 (1890-1891), 651; Ivan Pavao II., Enc. Sollicitudo rei

- socialis (30. prosinca 1987.), 42: AAS 80 (1988), 573-574; Papinsko vijeće "Iustitia et pax", Kompendij socijalnog nauka Crkve, br. 178.
- (14) Enc. Redemptor hominis (4. ožujka 1979.), 16: AAS 61 (1979), 290.
- (15) Usp. Papinsko vijeće "Iustitia et pax", Kompendij socijalnog nauka Crkve, br. 159.
- (16) Franjo, Pismo predsjedniku Putinu, 4. rujna 2013.: L'Osservatore Romano, 6. rujna 2013., str. 1.
- (17) Enc. Pacem in terris (11. travnja 1963.), 17: AAS 55 (1963),